

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971



BRNO 1972

předmětů s plošnou retuší na ventrální ploše (typu des Vachons), řada škrabadel, rydel a nožů, a konečně kolekce plochých oblásků kulmské břidlice, opatřených otvory a zejména rytými ornamentálními vzory. Právě tyto předměty mohou být považovány za jeden z hlavních přínosů výkopu v roce 1971, protože jsou prvou takovou soupřavou závěšků ze zkoumaného sídliště.

Do rámce záchraňovacích akcí, které provedli pracovníci expedice ústavu v Dolních Věstonicích v roce 1971 především na katastrech sousedních obcí, patří i sběr pěti nevýrazných úštěpů ze spodní části úvozu v dosahu stanice Pavlov II. Našly je školní děti v místech, kde podle dřívějších informací zachránil A. Michna kdysi mamutí kosti.

Vlastní výzkumné práce prolínaly i úkoly spojené s péčí o zveřejňování jejich výsledků. Proto byla na základě žádosti MNV v Dolních Věstonicích upravena a rozšířena v nových třech místnostech výstavka o archeologických výzkumech pod Pavlovskými kopci, kterou kdysi ústav připravil pro místní muzeum. Lze předpokládat, že v nových podmínkách dojde k oživení funkce místního muzea a že se tím dostane i lepší prezentace výzkumné činnosti ústavu.

Die Grabung der paläolithischen Station in Pavlov (Bez. Břeclav) setzte im Jahre 1971 mit der Erforschung der Fläche fort, welche im Randareal bisher von der Arbeitshütte überdeckt war. Die Abdeckungsarbeiten, durch den eingetieften Feldweg und die anliegenden Weinberge bedingt, waren somit durch den beschränkten Raum, auf welchem man mit grossen Erdreichkubaturen manipulieren musste, erschwert. Trotzdem gelang es 25 m² Kulturschicht zu erforschen, die 400 cm tief lag. Stratigraphisch erwies sie sich als eine Schichtenfolge mit drei selbständigen Horizonten, von denen nur der unterste als Siedlungsschicht bezeichnet werden konnte. Aus ihrem Niveau liefen stellenweise durch Solifluktion verschleppte Zungen und Linsen aus. Im Hängenden verlief ein unzusammenhängender Horizont, in welchem eine eingetiefte schüsselförmige Feuerstelle mit ziegelrot durchbrannter Basis angelegt war; in dieser lagen nur einzelne Begleitfunde, häufiger aus Schieferton geschlagen. Höher verliefen mindestens in zwei Niveaus nur noch isolierte und im Ausmasse begrenzte aschige Linsen. Aber auch die alleinige Siedlungsschicht war in Teillagen gegliedert. Die ganze Schichtenfolge sowie alle ihre Bestandteile waren durch Solifluktion betroffen, ihre untersten Teile auch von Veränderungen in der Struktur, welche zur Zeit des Dauerfrostbodens entstanden sind und in horizontalen Flächen formlich unregelmässige und farblich bunte Gebilde aufweisen. Diese waren den gestörten polygonalen Böden oder marmorierten Lagen ähnlich, die hier an feuchten Stellen durch den Vergleypungsprozess hervorgerufen wurden. Die stratigraphischen Beobachtungen ergänzen die bisherigen Erfahrungen und stellen die Notwendigkeit in Aussicht, die Beziehungen der Siedlung zur Wasserquelle durch weitere Feststellungsgrabungen zu beglaubigen. In der Grabung verlief ein Streifen mit häufigem Vorkommen von Mammutknochen und einer Vielfrassknochengruppe. Zur Gesamtzahl von 5134 aussortierten Begleitabsplissen der Steinerzeugung treten 1270 Gegenstände hinzu, die im Fundprotokoll erfasst sind. Ausser Steinwerkzeug verdienen zwei Spitzen aus Mammutelfenbein, geschliffene Steingegenstände und besonders dann eine Kollektion flacher Schiefergerölle Aufmerksamkeit, die mit Öffnungen zum Aufhängen und geritzten Ornamenten versehen sind.

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM NA PALEOLITICKÉ STANICI U DOLNÍCH VĚSTONIC (okr. Břeclav)

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV Brno
(Tab. 3)

Počátkem října 1971 ohlásil M. Pavlica pracovníkům expedice ústavu nález mamutích kostí a kamenných nástrojů na zoraném poli v horní části paleolitické stanice u Dolních Věstonic. Při podrobnější prohlídce místa mohlo být jen konstatováno, že hlubší orba zachytila i popelovité součásti kulturní vrstvy, která vyžadovala okamžité záchraňovací prošetření. Narušený výchoz stanice leží pod vysokým břehem 45 m na západ od okraje výzkumu s druhou chatou z r. 1952 a tedy v areálu v němž byl ověřován sondou 1948/C předchozí pozitivní výsledek pokusného vrtu a kde o něco níže ve svahu, ale již mimo okraj sesuté kry potvrdila v r. 1952 kopaná sonda průběh nálezového horizontu ve zvodnělém prostředí v hloubce 600 cm (B. Klíma 1963).

Zachraňovací výkop postupoval na ploše 5×2 metry již při odstraňování ornice velmi obezřele a přinesl skutečně další nálezy. Těsně pod povrchovou větrací vrstvou se objevilo na podstatné části skryté plochy obvyklé podloží vápnitých jílu s hojnou vápencovou drtí. V ní se rýsovalo menší mísovité zahloubené ohniště se skupinou větších vápenců při okraji a pak podél západního okraje nápadnější zahloubení většího rozsahu. V něm nasedala popelovitá kulturní vrstva s hojnějšími kamennými nástroji a lépe zachovanými mamutími kostmi. Zejména při okraji tvořily její popelovité složky zřetelné útržky a čochy, které svým průběhem prozrazovaly druhotný pohyb. Na poměrně

malé ploše výkopu se nepodařilo získat v náleзовých okolnostech spolehlivější doklady o tom, bylo-li zahloubení provedeno záměrně a představuje-li snad tedy okraj sídlištního objektu nebo souvisí-li s okrajem sesuté kry a je-li tedy přirozeného původu. Ve sníženém prostoru ještě poněkud rozšířeného výkopu ležely však zbytky dalšího ohniště a mamutí kosti (zlomek spodní čelisti, část lopatky, stolička, fragment tibie ad.), které spolu s celkovým průběhem a morfologií linie sníženiny svědčí spíše pro okraj sídlištního objektu než pro dislokační čáru sesuvu. Tento předpoklad podporuje konečně i rozbor nálezů kamenné industrie, která dosáhla celkem 115 předmětů. Z nich téměř celá polovina se hodí pro typologické hodnocení. Za pozornost stojí zvláště dobrý typ dvojitého škrabla, rydlovité předměty a čepelky s obitým bokem (tab. 3) dávají celku jasně gravettoidní charakter. Připojuje se k nim i další jemná a útlá čepel s vrubovitou retuší, která nese na terminálním konci z ventrální strany příčnou retuší, provázenou na ohou okrajích rydlovitými úhozy (tab. 3:4).

Protože ve výzkumu nemohlo být již v pozdním podzimu pokračováno, nemohla být ani spolehlivě a jednoznačně zodpovězena otázka o významu objevu a o nutnosti jeho dalšího sledování. V každém případě je to místo, které by vyžadovalo pokračování ve výkopu již se zřetelem k bližšímu poznání funkce odkryté kulturní vrstvy a interpretaci zahloubené části, ale konečně i proto, že zachycený výchoz leží jen mělce pod povrchem a mohl by být nejbližší hlubší orbou zcela zničen. Zachraňovací akce znovu prokázala, že věstonická stanice stále ještě skrývá pozoruhodné nálezy, které budí výzkumný zájem a přímo nutí i k jejich záchraně.

Literatura:

B. Klíma (1963): Dolní Věstonice. Výzkum tábořiště lovců mamutů v letech 1947–1952. NČSAV Praha.

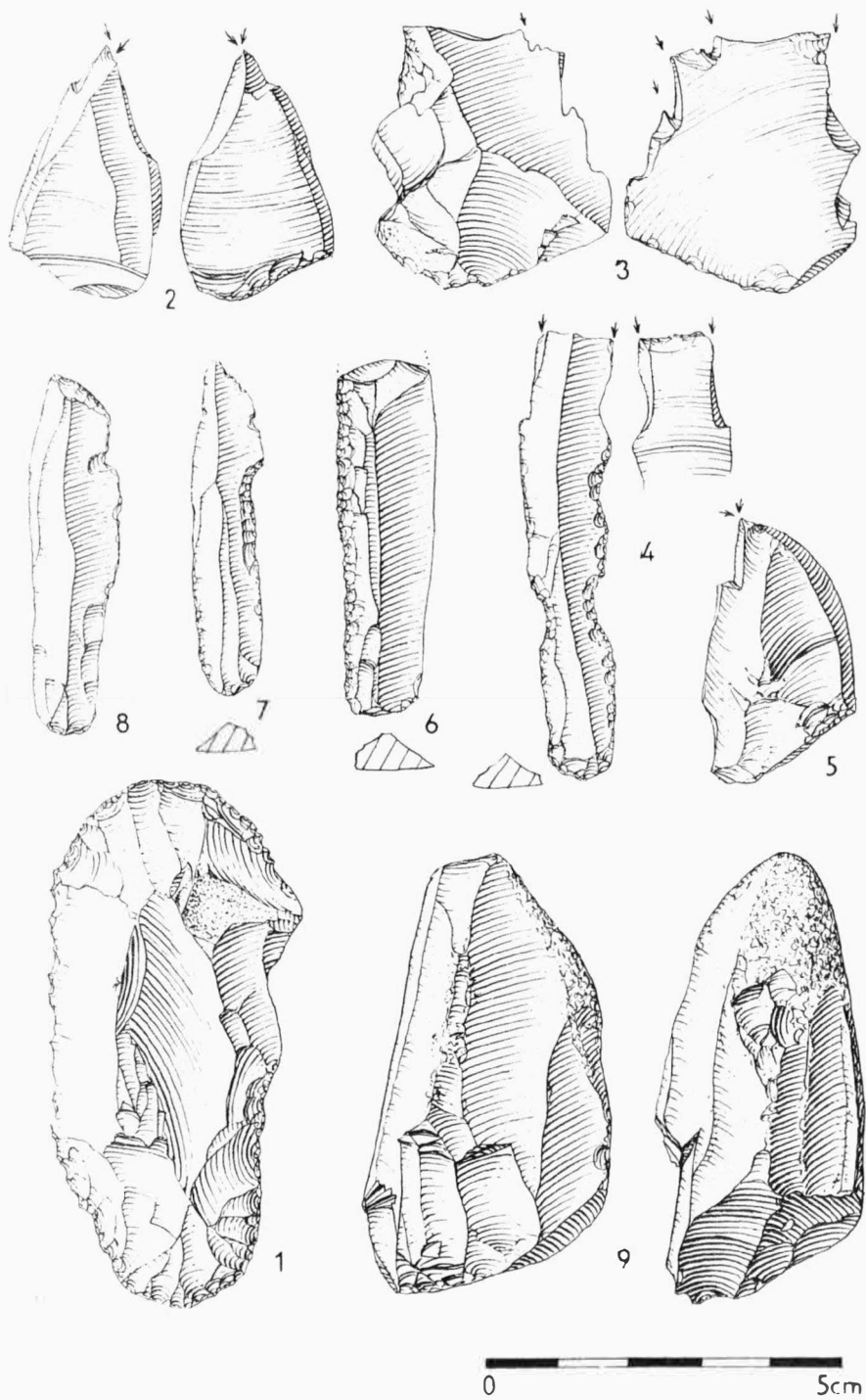
Die Rettungsgrabung auf der paläolithischen Station bei Dolní Věstonice (Bez. Břeclav) eröffnete 45 m westlich vom Rande der Grabung mit der zweiten Hütte aus dem Jahre 1952 den Ausgang einer Kulturschicht mit Funden von Steingeräten und Mammutknochen, welche die Herbstackerung erfasste. Auf der abgedeckten Fläche (5×2 Meter) hob sich im Liegenden mit zahlreichem Kalkschutt eine kleinere schüsselförmig eingetieftete Feuerstelle und längs des westlichen Grabungsrandes dann eine auffallendere Eintiefung eines grösseren Umfanges, ab. In diesem setzte eine aschige Schicht auf, hauptsächlich in Form von Abrissen und durch sekundäre Bewegungen gestörter Linsen mit häufigerem Vorkommen von Steingerät, besser erhaltenen Mammutknochen und einer weiteren Feuerstelle. Auf dem beschränkten Raum gelang es jedoch nicht verlässlichere Belege darüber zu erwerben, ob diese Eintiefung absichtlich durchgeführt wurde und somit den Rand eines Siedlungsobjektes darstellt oder ob sie nur mit dem Rand einer abgerutschten Scholle zusammenhängt. Die erste Vorstellung unterstützt auch die Analyse der Steinindustrie (115 Stück), welche einen Siedlungsraum andeutet (Taf. 3). Die Rettungsaktion belegte neuerdings, dass die Věstonicer Station noch manche bedeutende Funde birgt, welche ein verdientes Grabungsinteresse wecken und direkt zu ihrer Bergung zwingen.

NOVÉ STOPY PALEOLITICKÉHO OSÍDLLENÍ U MILOVIC (okr. Břeclav)

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV BRNO

Při podrobném geologickém mapování čtvrtohorních pokryvných útvarů nalezl dr. J. Brčák z Ústředního ústavu geologického v Praze v září 1971 pod temenem táhlého hřbetu severozápadně obce Milovice pevně zlomky dvou obratlů a několik fragmentů dalších mamutích kostí spolu se spodní částí přelomené útlé a bíle patinované čepelky. Nálezy ležely v rozrušených vrstvách v oblasti rozsáhlých zemních úprav nedaleko od sebe a při pozdějším ohledání místa byly doplněny ještě stopami popeliště a uhlíků. Lze předpokládat, že tvořily jediný celek a že souvisely přímo i s lokálním vývojem mladopaleolitického osídlení (pavlovien). Svědět o tom zejména útlá forma čepelky i předchozí nálezy ze stejných míst.

Neue Spuren paläolithischer Besiedlung bei Milovice (Bez. Břeclav) erfasste Dr. J. Brčák (ÚÚG Praha) auf einem Kamm nordwestlich der Gemeinde, in Form von Mammutknochenbruchstücken, Überresten von Feuerstellen mit Holzkohlenstücken und einer zebrochenen schmalen Klinge. Die Funde lagen in Schichten, die durch Terrainherrichtungen gestört wurden. Trotzdem kann vorausgesetzt werden, dass sie einen Fundkomplex bilden, welcher mit der lokalen Entwicklung der jungpaläolithischen Besiedlung (Pavlovien) zusammenhängt, deren Belege von diesen Stellen bereits früher bekannt waren.



Tab. 3

Dolní Věstonice (okr. Břeclav). Kamenná industrie z paleolitické stanice — Steinindustrie aus der paläolithischen Station.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné